

Олена Миколаївна ПАВЛОВА

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та природокористування Волинського національного університету імені Лесі Українки

E-mail: pavlova.olena@vnu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-2583-9593

Костянтин Володимирович ПАВЛОВ

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки

ORCID ID: 0000-0003-2583-9593

E-mail: pavlovkv@icloud.com

Ірина Борисівна САДОВСЬКА

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Волинського національного університету імені Лесі Українки

ORCID ID: 0000-0002-7081-8524

E-mail: sadovska.iryna@vnu.edu.ua

Анатолій Максимович ШВОРАК

професор кафедри економіки та природокористування Волинського національного університету імені Лесі Українки

E-mail: ams95@ukr.net

Оксана Степанівна ВЕРБОВА

доктор економічних наук, доцент, Член редакційної колегії збірника наукових праць «Історія народного господарства та економічної думки України» ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ORCID ID: 0000-0002-9584-629X

E-mail: o.s.verbova@ukr.net

ЕКОНОМІЧНІ ПОГЛЯДИ Є.В. ХРАПЛИВОГО

Павлова О. М., Павлов К. В., Садовська І. Б., Шворак А. М., Вербова О. С. Економічні погляди Є. В. Храпливого. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Том 6. № 3. С. 258 – 265.

Анотація

У статті вивчаються економічні погляди Є.В. Храпливого щодо розробки наукових шляхів та методів підвищення ефективності зернового виробництва в Україні, зокрема вирощування пшениці. Розглядається твердження вченого про те, що з подальшим розвитком названої галузі виробництва, зв'язок людини із землею буде розширюватися: постійно покращується обробка ґрунту під урожай, його удобрення, використовуються дедалі нові високоврожайні сорти, проводиться ефективна боротьба з бур'янами та шкідниками, удосконалюється механізація збирання врожаю та покращуються умови його збереження. Є.В. Храпливий підкреслює, що в зерновому господарстві врожай багатो в чому залежить також і від природних умов. З розвитком суспільства, вважає вчений, роль стихійних чинників у зерновому виробництві скорочуватиметься, а психологічних та соціальних зростатиме. Чим складніше зернове господарство, мислить він, тим більше переваг має дрібне виробництво порівняно з великим, незважаючи навіть на те, що останнє краще використовує новітні досягнення агрономічної науки, застосовує високоврожайні сорти, виробляє механізацію трудомістких виробничих процесів, удосконалює обробку ґрунту та його удобрення. Є.В. Храпливий стверджує, що велике сільськогосподарське виробництво відчуває на собі вплив і певних соціальних факторів.

Ключові слова: економічні погляди, Є.В.Храпливий, зернове сільськогосподарське виробництво, агрономічна культура, громадська агрономія, наукова спадщина, Україна.

Olena PAVLOVA

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department Economy and Nature Management,
Lesya Ukrainka Volyn National University

Kostiantyn PAVLOV

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department
Entrepreneurship and Marketing
Lesya Ukrainka Volyn National University

Iryna SADOVSKA

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation, Lesya
Ukrainka Volyn National University

Anatoliy SHVORAK

Professor of the Department of Economics and Nature Management
Lesya Ukrainka Volyn National University

Oksana VERBOVA

Doctor of Economic, Associate Professor, Member of the editorial board of the collection of
scientific works "History of economics and economic thought of Ukraine" the State Institution
"Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine"

ECONOMIC VIEWS OF YE. KHRAPLYVYY

Pavlova O., Pavlov K., Sadovska I., Shvorak A., Verbova O. Economic views of YE. Khraplyvyy.
Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology. 2021. Volume 6. № 3, pp. 258 – 265.

Abstract

The article examines the economic views of Ye. Khraplyvyy to develop scientific ways and methods to increase the efficiency of grain production in Ukraine, in particular the cultivation of wheat. The scientist's statement that with the further development of this branch of production, man's connection with the earth will expand: tillage, fertilization, new high-yielding varieties are used, effective weed and pest control is carried out, mechanization of harvesting and improving its storage conditions are provided. Ye. Khraplyvyy emphasizes that in grain farming the harvest largely depends on natural conditions. With the development of society, the scientist believes, the role of natural factors in grain production will decrease, and psychological and social ones will increase. The more complex grain farming, he thinks, the more advantages small-scale production has over large-scale production, despite the fact that the latter makes better use of the latest advances in agronomic science, uses high-yielding varieties, mechanizes labor-intensive production processes, and improves tillage and fertilization. Ye. Khraplyvyy argues that large-scale agricultural production is also affected by certain social factors. Through his academic and practical organizational activities, Ye. Khraplyvyy left his descendants an example of selfless service to the people. Given its essential role in the history of the Zalishchyk region. Yevhen Vasyliovych Khraplyvyy as a scientist, public figure, the teacher, with his scientific and practical activities, contributed to the rise of the economic activity of the Ukrainian people made great efforts to ensure that every citizen, including peasants, considered their economy as part of the state and social system. He developed a strategic plan to increase grain yields, bring Ukraine's agriculture to the level of European and world agricultural science, pointed out the internal, hidden reserves of improving production efficiency, and defined agronomic culture principles. Knowledge of the scientific achievements creative heritage of Ye. Khraplyvyy is the key to the successful economic development of Ukraine and raising the welfare and living standards of the people. The theoretical and practical achievements of Ye. yKhraplyvy are an invaluable treasure.

Keywords: economic views, Ye. Khraplyvyy, grain agricultural production, agronomic culture, public agronomy, scientific heritage, Ukraine.

JEL classification: N01; N10

Вступ

Євген Васильович Храпливий – видатний, але маловивчений у науковій літературі український вчений, дослідник сільськогосподарського виробництва, практик суспільної агрономії в Галичині, громадський діяч. Його наукові праці щодо піднесення ефективності вирощування зернових культур, практична діяльність, пов'язана з сільськогосподарським виробництвом, зберігають цінність до наших днів, залишаються актуальними в період реформування економіки України на ринкових засадах.

Життєвий шлях, наукову та організаторську діяльність Є.В. Храпливого вивчали головним чином вітчизняні науковці В. Барна, В. Гавліч, Б. Головин [1, с. 563], С.М. Злупко [3, с. 129; 4, с. 387; 5, с. 4; 8, с. 248], І. Сагайдак [10, с. 114] та ін. [11]. Серед названих дослідників виділяються праці львівського вченого С.М. Злупка, котрий, на базі широкого кола документальних матеріалів та літератури, найбільше серед названих вище авторів приділив уваги вивченню теми дослідження. Але не вся багатогранна наукова та практична діяльність Є.В. Храпливого достатньо висвітлена.

Потребують, зокрема, більш ширшого розгляду питання безпосереднього внеску Є.В. Храпливого у розробку теоретичних та організаційних засад організації на українських землях сучасного ефективного сільськогосподарського виробництва з високою врожайністю зернових культур. Отже, незважаючи на наявність наукових досліджень, в Україні ще до останнього часу відсутні ґрунтовні праці з вивчення наукового доробку Є.В. Храпливого в галузі вирощування на українських землях високоврожайних зернових культур. Все це потребує поглибленого наукового дослідження творчої спадщини вченого. При цьому справедливо буде зазначити, що вона ще належним чином не вивчена.

Мета та завдання статті

Мета даної статті полягає у дослідженні наукової спадщини Є.В. Храпливого, розгляд ним необхідності, умов, обставин та самого процесу запровадження в Україні високоврожайного зернового господарства.

Відповідно до мети виконувалися такі завдання: життєвий шлях дослідника, його економічні погляди щодо піднесення хліборобства України до світового та європейського рівня; визначення ним принципів агрономічної культури; пропаганда вченим сільськогосподарських знань.

Виклад основного матеріалу

Євген Васильович Храпливий народився 22 червня 1898 року в селі Лисівці недалеко містечка Заліщики Чортківського району на Тернопільщині [5, с. 2]. Його батьки – вчителі місцевої школи. Батько, Василь Храпливий, був учителем і управителем (директором) народної школи у вищеназваному селі. Мати, Стефанія Ганкевич, походила із священицької родини. Її батько, Спиридон Ганкевич, був парохом церкви села Целіїв поблизу містечка Копичинці.

У Євгена Васильовича було три брати: старший Іван-Богдан працював учителем класичних мов (грецької і латинської) у Коломийській гімназії, Роман-Ярослав був відомим спортсменом і загинув під час визвольної боротьби за незалежність України на початку ХХ ст., Зенон-Володимир тривалий час обіймав посаду професора фізики в університеті міста Сент-Луїс (США).

Після закінчення школи у рідному селі Лисівці та смерті батька в 1908 році мати з дітьми переїздить до Тернополя, де проживав її брат Зенон Ганкевич. Тут Євген продовжує навчання у місцевій гімназії. Вчиться дуже добре, отримує добрі та відмінні оцінки майже з усіх навчальних дисциплін. Найбільш улюбленими предметами майбутнього вченого були природничі. З особливою теплотою згадував він неодноразово, пізніше, своїх вчителів і, зокрема, вчителя Івана Галушинського, котрий

викладав природничі предмети і прищепив йому любов та глибоку зацікавленість до них на все життя [1, с. 562].

Коли розпочалася Перша світова війна, навчання дітей у гімназії було припинено. Після окупації Галичини російськими військами сім'я Храпливих покидає Тернопіль і емігрує спочатку у Моравію, а пізніше до Австрії. У Відні 30 червня 1916 року Євген Храпливий закінчує українські гімназійні курси, отримує атестат зрілості й відразу вступає вчитися на агрономічний факультет Високої земельної академії, розташованої у столиці Австрії.

З проголошенням Західноукраїнської Народної Республіки у листопаді 1918 року Євген Храпливий перериває навчання в академії, повертається до Тернополя і погоджується бути бійцем Української Галицької армії. Із зброєю в руках самовіддано захищає народну республіку. Але відбити наступ ворожих сил не вдається. Під тиском польських військ, разом з бійцям Галицької армії, переходить річку Збруч і через невеликий проміжок часу попадає у полон до поляків. Деякий час перебуває у таборі для військовополонених, розташованому у Стшалкові. Після звільнення з полону повертається до Тернополя, згодом виїздить до Відня, щоб продовжити навчання у місцевій академії. Будучи студентом, бере активну участь у роботі українського студентського товариства «Січ». Деякий час працює навіть секретарем цієї організації. Разом з головою товариства «Січ» Зеноном Пелейським звертається до уряду Австрії з листом про визнання самостійності Галичини. Відповідь австрійського уряду була блискавична. Їх звільняють з лав студентів і притягують до суворої відповідальності: кидають до в'язниці. Навчання в академії, з перервами, Євген Храпливий закінчує 23 лютого 1924 року і отримує диплом «інженера – агронома». У 1925 році повертається до Галичини і працює спочатку в гуртках товариств «Сільський господар» та «Просвіта» на Самбірщині, обіймає різні керівні посади у ревізійних комісіях кооперативів міста Львова. Багато уваги приділяє фаховому хліборобському шкільництву, господарським школам і курсам у населених пунктах Коршів, Миловань, Шибалин, Янчин та хліборобському ліцею у Черниці, яким керував доктор М. Холевчук.

Коли у вересні 1939 року західноукраїнські землі перейшли до Радянського Союзу, Є.В. Храпливий емігрує за кордон. З відступом червоної армії з Галичини під тиском німецьких військ у липні 1941 року повертається до Львова, керує тут хліборобською палатою у місцевій управі, викладає у сільськогосподарському інституті у Дублянах під Львовом [8, с. 247–249]. Коли Я. Стецько почав формувати свій уряд, то запропонував Є. Храпливому очолити керівництво сільським господарством. Але до роботи в уряді не приступив, бо перебував у цей час в Кракові. Та й сам уряд невдовзі припинив своє існування, тобто був розформований.

Коли в 1944 році на західноукраїнські землі знову повертається радянська влада, Є.В. Храпливий покидає рідний край і цього разу назавжди. Він переїздить до Німеччини й оселяється у місті Ерланген (Баварія). Тут займається науковою і викладацькою діяльністю. Працює науковим співробітником університету ім. Фрідріха-Александра, читає лекції про сільськогосподарські кооперативи у Вільному Українському Університеті (м. Мюнхен), а також на аграрно-лісовому факультеті Українського техніко-господарського інституту в місті Регенсбург [9, с. 116]. 6 травня 1949 року, на 51 році життя Є.В. Храпливий відходить у вічність. Так закінчився земний шлях відомого, але мало знаного в Україні, дослідника та громадського діяча.

Виходячи з конкретних обставин існування сільського господарства на західноукраїнських землях, Є.В. Храпливий визначає цілий спектр завдань агрономії щодо піднесення ефективності виробництва [7, с. 282], зокрема щодо відповідної ціни на хліб. Вона, на думку автора, визначається витратам на його виробництво на гірших земельних ділянках, бо отримання на добрих землях не може задовольнити всі потреби суспільства. Коли ціна на хліб не буде відповідати витратам, здійсненими на гірших земельних

ділянках, то вони перестануть оброблятися. Хліба поменшає, а це викличе підвищення ціни. У роботі «Як піднести наше хліборобство» говориться про співпрацю товариств «Сільський господар» з культурно-освітніми установами, зокрема товариством «Просвіта». На переконання вченого, співпраця повинна мати своїм основним завданням «... культурне й господарське відродження українського села» [4, с. 282].

Основою, на якій може об'єднатися селянство, повинна бути боротьба «... за розумне господарювання; за належне оцінення хліборобської праці; за належне використання опроцентування капіталу; за організування села перед наступом визискувачів різних мастей; за культурне здвигнення (зрушення) нашого села; за його кращу долю». «Таємничі сили природи, - пише Є.В. Храпливий у праці «За хліборобську справу», - гірші умови праці, важкі умови при вкладенні грошей в невідомий врожай чинять великі перешкоди. Коли до цього додати ще й те, що проти села негативно ставиться увесь добре організований світ, то село мусить в кінці-кінців стати в своїй обороні, мусить організуватися.... Мусимо одною лавиною стати за нашу хліборобську справу» [4, с. 386 - 388].

Є.В. Храпливий підкреслює, що «... суспільна агрономія - це та ділянка агрономічної праці, яка поставила собі за завдання службу суспільству, народові, працює в приватній і у публічній агрономії, відбираючи з однієї і другої те, що конче потрібне для організованого загалу хліборобів» [6, с. 5].

У сільському господарстві людина більше залежить від природи, ніж від суспільних відносин. Вплив природи не можуть замінити машини. З розвитком хліборобства зв'язки людини із землею ставатимуть все більш тісними. Далі зазначається, що у суспільній агрономії без агронома-організатора у хліборобській справі обійтися не можна. Керівник господарства повинен бути прекрасним організатором і добрим пропагандистом.

Наукові досягнення вченого щодо піднесення врожайності зернових культур, вмілої організації сільськогосподарського виробництва втілюються на практиці у його рідному краї (у Заліщицькому Наддністров'ї). Тут, наприклад, ПП ВЕП - Агро - Плюс, котре розташовується на території Торськівської селищної ради, до якої належать населені пункти Торське, Глушка та Якубівка, у практику господарювання увійшло постійне дотримання сівозмін при вирощуванні таких сільськогосподарських культур, як пшениця, соняшник, соя, кукурудза і ріпак. Для отримання високих урожаїв закупається високоякісне насіння, щорічно удобрюються ґрунти органічними добривами. Для цього на базі колишнього свинокомплексу, котрий не працював тривалий час, було відновлено свинарство, нарощується з кожним наступним роком поголів'я свиней. Споруджено комбікормовий мінізабудова, котрий задовольняє власні потреби виробництва [2, с. 4].

Керівник господарства О.М. Пельцер піклується не тільки про виробництво, піднесення його ефективності, але й про колектив, члени якого стали однією родиною, пройшли тернистий шлях організаційного становлення, подолали випробування, поставлені самим життям. Разом з громадою Торськівської сільради створюються належні умови для роботи та відпочинку працівників господарства.

Плідно працював Євген Васильович на організаційно-науковій ниві. Брав активну участь у роботі наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка у Львові, був членом наукового колективу, який займався написанням та виданням багатотомної «Енциклопедії українознавства». У 1930-1934 рр. працював головним редактором «Господарсько-кооперативного часопису», входив до складу редакційних колегій «Агрономічного вісника» та ін. наукових видань. Організував видання «Енциклопедії сільського господарства», матеріали якої представляють цінність для спеціалістів аграрного сектора економіки ще до наших днів. Але завершити повністю видання енциклопедії не

вдалося через об'єктивні обставини. Головні з них – це Друга світова війна та стан здоров'я дослідника. Опублікована лише перша частина наукової збірки.

Чимало уваги вчений приділяв пропаганді сільськогосподарських знань, особливо серед молоді. Він писав: «Великою силою на світі є багатство. Та прийде війна, придуть злі часи, прийде вогонь чи вода, багатий стане жебраком. Велике значення має на світі сила. Міцного бояться, з ним рахуються, йому поклоняються. Але, не дай Боже, прийде нещастя, прийде хвороба – і от міцна, грізна людина ломиться, вона стає ні до чого. Велика цінність – це краса людини. Але скільки ж то було гарних людей, які сьогодні погані, постарілі, знеможені. Багатство, здоров'я, краса – все це минає. Але є один скарб, найцінніший з усіх, якого не забере вода, не спалить вогонь, якого не знищать роки. А скарбом цим є знання» [10, с.112]. Поширення знань для Є.В. Храпливого було справою життя. Пропаганді сільськогосподарських знань він присвятив усе своє яскраве, але коротке, на жаль, життя.

Новим вектором досліджень, присвячених українській сільськогосподарській кооперації в Західній Україні Ю. Такарським, при висвітленні історії сільськогосподарської академії в Дублянах Львівської області увійшли бібліографічні статті про багатьох відомих, малознаних українських журналістів, дослідників, редакторів та видавців. Зокрема серед них був і Євген Храпливий.

До святкування ювілейних подій української громадськості, а також до 100-річчя з дня народження Є. Храпливого (1998 р.) у Львові було видано книгу «Євген Храпливий» під редакцією дослідника І. Гургули. Дана книга вміщує спогад доньки вченого «Мій батько», окремі уривки із праць А. Качора і І. Витановича, та розділи наукової праці самого Євгена Храпливого «Як працювати у хліборобському вишколі молоді».

Незабаром, інший дослідник Степан Злупко видав статтю про економічні погляди й організаторську діяльність Є. Храпливого: «Теоретик і організатор модерного хліборобства», «Наука суспільної агрономії Є. Храпливого», Ф. Ковалю «Був аграрієм за покликанням. До 100-річчя від дня народження Є. Храпливого», Й. Децовського «...Любив гармонію в усьому».

Згодом, за ініціювання колег та послідовників Євгена Храпливого, у Львівській національній науковій бібліотеці імені В. Стефаника було організовано виставку творів вченого. Майже одночасно була опублікована хрестоматія з української економічної думки, де згадується про Є. Храпливого та його фундаментальне дослідження «Шляхом праці нашої суспільної агрономії».

Надзвичайною популярністю серед науковців та підприємців аграрної сфери користується монографія «На чатах рідної землі», де автор показав основи різноманітної джерельної бази, ідейні засади становлення та розвитку українського господарського устрою на землях Західної України, проаналізував наукову спадщину, запропонував шляхи підвищення агрономічної та громадської позиції селян, діяльність у міжвоєнний період.

Також висвітленню ідейних позицій автора приділено зусилля дослідницею Л. Рева-Родіоною, яка широко та доступно висвітлює історію товариства «Сільський господар» (1899-1939), у своїй кандидатській дисертації. Інша послідовниця Євгена Храпливого, Г. Шевчук у дисертації «Фахово-господарська та культурно-освітня діяльність товариства «Сільський господар» (1899-1944)» окреслена роль та значення товариства у розвитку сільського господарства на землях Західної України скрізь призму політичних, культурно-просвітницьких та економічних подій в житті українців.

Важливі біографічні відомості про Є. Храпливого відображено в сучасній літературі, зокрема в «Енциклопедії Українознавства. Словникова частина», та згодом продубльовано в англійському форматі, який було видано в м. Торонто.

Своєю теоретичною та практичною, організаторською діяльністю Є.В. Храпливий залишив нащадкам приклад безкорисливого служіння народові [11, с. 365]. Враховуючи

його важливу роль в історії Заліщицького краю (Тернопільська область), на прохання Національного аграрного університету (нині університет біоресурсів та природокористування) 22 лютого 2000 року Постановою Кабінету Міністрів України Заліщицькому аграрному технікуму (нині коледжу) як структурно віддаленому підрозділу названого університету присвоєно ім'я професора Євгена Храпливого. Рішенням виконавчої влади міста Заліщиків від 14 травня 2009 року одна із вулиць міста названа іменем родини Храпливих.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Євген Васильович Храпливий як вчений, громадський діяч, педагог, своєю науковою та практичною діяльністю сприяв піднесенню господарської активності українського народу, докладав чимало зусиль, щоб кожен громадянин, зокрема селянин, розглядав своє господарство як частинку державної та суспільної системи країни. Він розробив стратегічний план підвищення врожайності зернових культур, виведення хліборобства України на рівень європейської та світової аграрної науки, вказав на внутрішні, приховані резерви підвищення ефективності виробництва, визначив принципи агрономічної культури.

Пізнання наукових здобутків, творчої спадщини Є.В.Храпливого служать запорукою успішного господарського розвитку України та піднесення добробуту і рівня життя народу. Теоретичні та практичні надбання Є.В.Храпливого є неоціненним скарбом.

Список літератури

1. Барна В., Гавліч І., Головин Б., Пиндус Б. Храпливий Євген Васильович. Тернопільський енциклопедичний словник. У 4 – х т. Т. 3. Тернопіль: видавничо-поліграфічний комбінат “Збруч”, 2008. С. 562-563.
2. Дяків О. Її серце сповнене любов'ю до людей і світу... Газ.: Колос. Громадсько-політична газета Заліщанщини. 2020. 49 (8817). 4 грудня. 8 с.
3. Злупко С.М. Економічна думка України (від давнини до сучасності): навчальн. посібник. Львів: вид-во ЛНУ ім. І. Я. Франка, 2000. 429 с.
4. Злупко С.М.Українська економічна думка: постаті і теорії. Навчальн. посібник. Львів: Євросвіт, 2004. 544 с.
5. Злупко С.М. Теоретик і організатор модерного хліборобства. До 100 - річчя від дня народження Євгена Храпливого. Газ.: За вільну Україну. 1998. 18 червня. 6 с.
6. Злупко С.М. Наука суспільної агрономії. Євген Храпливий. Газета: Аудиторія, м. Львів. 1998. 22 – 28 травня. 5 с.
7. Злупко С.М. На чатах рідної землі. Євген Храпливий – учений, організатор, патріот. Збірник статей. Львів: вид - во Львів. нац. ун - ту ім. І. Я. Франка, 1999. С. 282-287.
8. Злупко С.М. Євген Храпливий - теоретик і організатор модерного українського сільського господарства. Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу: тези Міжнародної науково – практичної конференції, присвяченої пам'яті професора Є. Храпливого. 28 – 30 вересня 1999 р. Львів, 1999. С. 247 – 249.
9. Качор А. Євген Храпливий. Вінніпег, 1980. 293 с.
10. Сагайдак І. Євген Васильович Храпливий – вчений, педагог і громадський діяч. Гомін віків. Науково-краєзнавчий збірник Заліщанщини. Вип. 4. 2019. С. 112-115.
11. Сопилюк М.В. На переломі століть. Становлення і розвиток фахового навчального закладу в Заліщиках у контексті суспільно – історичного розвитку краю. Вид. 2 - е пер. і доп. Тернопіль: Терно - граф, 2013. 560 с.
12. Стрішенець М. М., Павлова О. М., Павлов К. В. Просте товарне виробництво і зародження мануфактур в Україні: монографія. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк: Терен, 2019. 292 с.
13. Стрішенець О.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / за ред. В. В. Кириленка. Тернопіль: „Економічна думка”, 2007. 233 с.
14. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць. Випуск 1 (47). Том 2. Ужгород, 2016. С. 35-38.

References

1. Barna, V., Havlich, I., Holovyn, B., Pyndus, B. (2008). *Khraplyvyi Yevhen Vasyliovych*. [Ternopil's'kyy entsyklopedychnyy slovnyk]. In 4 volumes. Vol. 3. Ternopil: Zbruch Publishing and Printing Plant. pp. 562-563.
2. Dyakiv, O. (2020). «Her heart is full of love for people and the world... Gas». *Hromads'ko-politychna hazeta Zalischanschyny*. 49 (8817). December 4.
3. Zlupko, S.M. (2000). *Ekonomichna dumka Ukrayiny (vid davnyny do suchasnosti)*. [Economic thought of Ukraine (from antiquity to the present)]. Vyd-vo LNU im. I. Ya. Franka. Lviv. Ukraine.
4. Zlupko, S.M. (2004). *Ukrayins'ka ekonomichna dumka: postati i teoriyi*. [Ukrainian economic thought: figures and theories]. Euroworld. Lviv. Ukraine.
5. Zlupko, S.M. (1998). *Teoretyk i orhanizator modernoho khliborobstva. Do 100 - richchya vid dnya narodzhennya Yevhena Khraplyvoho. Haz.* [Theorist and organizer of modern agriculture. To the 100th anniversary of Yevhen Khraplyvy. Gas]. *Za vil'nu Ukrayinu. For a free Ukraine*. 18 June. 6 p.
6. Zlupko, S.M. (1998). The science of social agronomy. Eugene Snoring. *Hazeta: Audytoriya*. Lviv. May 22-28.
7. Zlupko, S.M. (1999). In the chats of the native land. Eugene Hraplyvy - scientist, organizer, patriot. *Zbirnyk statej. L'viv: vyd - vo L'viv. nats. un - tu im. I. Ya. Franka*. [Collection of articles. Lviv: view - to Lviv. nat. un - tu them. I. Ya. Franko]. pp. 282-287.
8. Zlupko, S.M. (1999). «Khraplyvyi is a theorist and organizer of modern Ukrainian agriculture». *Teoriya i praktyka rozvytku ahropromysloвого kompleksu*. Proceeding of the International scientific-practical conference dedicated to the memory of Professor E. Khraplyvy. September 28 - 30, 1999. Lviv. pp. 247-249.
9. Kachor, A. (1980). *Yevhen Khraplyvyj*. [Yevhen Khraplyvyj]. Vinnipeh. Canada.
10. Sahaydak, I. (2019). «Yevhen Khraplyvyi is a scientist, teacher and public figure». *Homin vikiv. Naukovo-kraieznavchyy zbirnyk Zalischanschyny*. Issue 4. pp. 112-115.
11. Sopylyuk, M.V. (2013). «At the turn of the century». *Stanovlennya i rozvytok fakhovoho navchal'noho zakladu v Zalishchychakh u konteksti suspil'no - istorychnoho rozvytku krayu*. Issue 2. Ternopil: Terno - Count.
12. Strishenets', M. M., Pavlova, O. M., Pavlov, K.V. (2019). *Proste tovarne vyrobnytstvo i zarodzhennya manufaktur v Ukrayini*. [Simple commodity production and origin of manufactories in Ukraine: monograph]. Lesia Ukrainka East European National University. Terrain. Lutsk. Ukraine.
13. Strishenets', O.M. (2007). *Istoriya ekonomichnykh vchen'*. [History of economic doctrines: Textbook]. "Economic Thought". Ternopil. Ukraine.
14. Strishenets', O.M., Pavlov, K.V. (2016). «Features of competitive relations in regional real estate markets». *Naukovyy visnyk uzhhorods'koho universytetu. Seriya «Ekonomika». Zbirnyk naukovykh prats'*. Issue 1 (47). Volume 2. Uzhhorod. pp. 35-38.

Стаття надійшла до редакції 18.07.2021 р.